

Beszéddel, a beszéd közbeni jelenléttel tenni tanúságot a csendről. A jelenlét olyan jel, amely a létezés jelentéséről beszél.

(M. Péterfalvi)

Jel, jelen, jelenlét

Interjú Bircsák Mártával

Nem közösség egy összejáró baráti kör. Nem közösség a szakmai továbbképzésre összejötték egy csoportja. Nem közösség az edzőtermi sportársak csapata. Nem közösség a személyiségfejlesztők, a pszichodramások és családállítók alkalmi összejövetele. Nem közösség a kutatóintézeti team és az Anapurna megmászására szövetkezettek alkalmi tábora. Mindezek szükségesek a hétköznapi élethez vagy egy teljesítményhez. A közösség azonban valami egészen más. A közösség nem a tudásról és nem a teljesítményről, hanem a létezés minőségéről szól. A közösség azoké, akik emberhez méltó emberré szeretnének válni, és ebben segítik egymást. Akik látják a világ helyzetét és a saját valóságos helyzetüket a világban, és hiányt szenvednek ettől. Éheznek és szomjaznak az emberibb emberséget, és szenvednek a hiányától. Ezért ők megelőltetnek – mondja az Írás.

A köd mindent elborított. Napok óta nem látszott a Nap. Még itt, a város szívében is számtalan jele volt a Tél közeledtének. A platánokról folyamatosan szállingóztak lefelé a levelek, és szürke szmog ülte meg az utcákat. Az emberek, amennyire lehetett, összehúzták magukat kabátjuk alatt, és sietősen intézték kinti teendőiket. A varjak még a panelok közé is bemerészkedtek. Egy-egy sirály is elhúzott az üres játszótér felett. Mindenki közelebb igyekezett húzódni a meleghez és a táplálékhoz – amennyire lehetett. A buszra testes idős asszony szállt fel, két nagy csomaggal. Amikor a busz elindult, még nem állt a helyzet magaslatán, és meglökte a mellette álló magas, szintén idős hölgyet. Teljes volt a felháborodás, és záporoztak a méltatlankodások, pro és kontra. Lassan állt csak vissza a csend. Az arcokra még lassabban.

Kit tetszik keresni – kérdezte a középkorú tanárnő, amikor beléptem a Szellő utcai iskolába. Az igazgatónőt, Bircsák Mártát – feleltem. Anti – szólta a mellette álló magas, vékony gyerekhez –, kísérd fel a bácsit az igazgatónőhöz, aztán menj át a szertárba, és szólj Bözsinek, hogy jöjjön le, és utána nézd meg, hogy a II/b osztályterme szabad-e már. A fiú udvariasan ment előttem, és halkán ismételte magában: igazgatónő, szertár, II/b... igazgatónő, szertár, II/b... Mikor beléptünk, és bejelentett, Márti, az igazgatónő átölelte a fiút, és gratulált neki a délelőtti szerepléséhez. Majd egy idő után csend lett. Kettesben maradtunk. Kávével kínált, és beszélni kezdett.

Tudod, nem is olyan régen, egyszer csak feltűnt, hogy egyre több az áldott állapotba kerülő kolleganóm. Különösen a második emeletiek serénykedtek ebben. Aztán ez a babavárási kedv áterjedt az egész iskolára, sőt talán még az intézményen túlra is. Vajon mit szeretnek rajtunk a kis jövevények – kérdeztem magamtól –, hogy éppen ide jönnek? Jelenleg húsz újszülöttünk van, egy csöpp kis élet pedig most készülődik a világra. Itt láthatod az irodám falán a képeiket. Már alig férnek el. Persze nem kis fejfájást okozott ez a „kampány”, hiszen az iskolának azért tovább kellett működnie: több ezer gyerek, 102 pedagógus, hát gondolhatod. Ekkor kaptam valahonnan felülről az ötletet, hogy oldjuk meg a kérdést ember- és családbarát alapon. Ma már működik a földszinten az a babaszoba – mennyit kellett érte szaladgálni, koldulni, várni és örülni –, ahol a fiatal édesanyák beosztásuktól függően vagy tanítanak, vagy vigyáznak a többiek kicsikéire. A napokban még egy kisfilmet is készítettek erről a kedves jelenségről, a gazdag babaáradatról.

Az édesanyák többsége négy éve rendszeresen jár a Holisztikus Akadémiára. Ezt a szellemiséget, amely közös nevezőre hozott bennünket, én egyszerűen közösséges („n” nélkül!) szellemiségnek nevezem. Nem véletlen, hogy az általam festett mandalákban – amelyeket itt látsz a falon – a közösség és az összekapaszkodás szimbóluma jelenik meg. Az alap a mandala közepe, jelen esetben az élet virágának a magja képezi ezt, amely a székely kapukon is megjelenő jelkép. Az élet virága köré tettem ezeket az összekapaszkodó kis alakokat. A kép üzenete az, hogy e nélkül az összekapaszkodás nélkül nem tud virágozni az élet. Ez a jelkép lett később intézményünkben az Életvirág-díj alapja is. Az a kollega kapja meg a díjat a többiek

szavazata alapján évente egyszer, aki minden téren kivirágoztatta az életét. Ez azt jelenti, hogy az illető jóban van önmagával, a családjával, a rokonaival, a kollegákkal, a körülötte lévő gyerekekkel, a természettel – vagyis úgynevezett ökoszemlélete van –, hiszen ökoiskola vagyunk. A másik két cím, amit elnyertünk: az „Erőszakmentes iskola”, és a „Családbarát munkahely”. Akiben ilyen gyönyörűen kivirágzik az élet, azt megajándékozunk ezzel a kis jelképpel, arany pecsétgyűrűbe gravírozva, ha férfi kollégára esik a közösség választása; ha hölgy kapja, akkor egy kis arany láncon, medálionba gravírozva lesz a jutalma. Van egy „Életvirága” gyerekdíjunk is, amelyre szintén minden évben szavazunk, az évvárón pedig átadjuk, ezüst medálba vésvé.

Ez egy „minőségbiztosítási” rendszer. A lényege az, amit a Bokorban tanultunk, hogy jóban legyünk először is önmagunkkal – milyen szépen fogalmaz a magyar, hogy ott van benne a mag szótó; vagyis a bennem lévő maggal – Istennek is nevezhetem – kell jóban lenni, és akkor ezekkel a körülöttem lévő, rám bízott koncentrikus körökkel, akik és amik körbevesznek, bizony azokkal is rendben kell lenni. Úgy gondolom, aki ilyen gyönyörűen kivirágoztatja az életét, megérdemli, hogy a szeretteitől formális visszajelzést is kapjon erről a benne működő magról.

Ez a hat éve született mandala is úgy készült, mint a többi – hiszen minden megnyilvánulásunk az életben, ha akarjuk, ha nem, rólunk, a jelen helyzetünkről szól. Soha nem egy más által rajzolt mandalát színezek, hanem mindig magam alkotom, középről indulok, és azután addig húzogatom, kötögetem a vonalakat, amíg ki nem alakul belőle valami. Ez így biztosan a saját pillanatnyi állapotomat tükrözi.

Történt egy különleges dolog a tavalyi évzárónkon. Korábban elhangzott egy holisztikus előadás a színeknek az életünkben betöltött szerepéről, és ez annyira hatott rám, hogy utána festettem egy mandalát, amely a szivárvány színeiről szólt. Azt akartam kifejezni, hogy mennyire sokszínűek vagyunk, vagyis mennyire a körülöttünk lévő kis körök, közösségek formálják az életünket. Eleinte az élet virága, vagyis a közép volt nagy, és a körülötte lévő körben összekapaszkodó alakok ábrázolták a sokszínű, sokféle embert, közösséget. Egy idő után a virág mérete csökkent az ábrázolásokon, a körök viszont sokasodtak körülötte. Nem fogod elhinni – még most is beleborzongok –, amikor a kész mandalán megszámláltam a kör körül a kis alakokat, pontosan annyi volt, ahányan ma vagyunk itt a tantesztületben. Még a négy külsős betanító is benne van.

– Igen. És ott a közép, a mag. Tudod, ki ez a mag?

Hmmm... Hát, az Isten maga.

– Igen. Úgy is mondhatom, hogy az az Isten, aki Mártán keresztül így nyilvánul meg. Az Ő mandalája talán egy kicsit nagyobb, többen vannak körülötte és nagyobb körökben, de ez is Ő, rajtad keresztül. Nyilván tudod, mit jelent az, hogy holisztikus?

Hát, igen. Egész, egészes, teljes.

– Igen, vagyis katolikus, egyetemes.

Érdekes a szavak jelentése, ha valaki a mélyükre néz. Például az integráció szó. A politikusok és pártok más-más módon értelmezik, számomra azonban van egy kedvenc jelentése, ahogy én használom: egységesülés. Éppen a mai napon látogatta meg intézményünket harminc egyetemi hallgató, akik a gyógy pedagógusi hivatást szeretnék választani. Számukra Dombi Feri bácsit idéztem: „Ha egységben vagyunk, akkor nem esünk kétségbe.” Így magyaráztam el nekik az integrációt, az egységesülést, és azt a tényt, hogy ha pedagógusok lesznek, kívül, kikkel kell majd nekik is egységben lenniük. Először önmagukkal, majd a körülöttük lévő koncentrikus körökkel, amelyek a partnerkapcsolatok, az intézményhálózatok, az önkormányzat, és túl a városunkon is, mert ott is vannak már ilyen körök, velük is van kapcsolatunk. Fontosnak tartottam mindezt megosztani velük. A gyógyító pedagógia egy szakma, de a lényege ennek is ez, ahogy mindennek ez a lényege. A sorrendre is felhívtam a figyelmüket. Ön-maga nélkül, majd a család, a saját gyerekek nélkül nem működhet a többiekkel, ez az egységesülés. Nem lehet átlépni életünk lépcsőit, ha vannak. Mindezt azért mondtam el, mert szerintem bármilyen szituációban vagyunk, mindig önmagunkat adjuk, vagyis a bennünk lévő „magot”.

– Igen. Ha létrejön – néha szinte ajándékként – ez a kapcsolat a maggal, amit nem én csinállok, hanem legjobb perceimben hagyom hatni, akkor ő építi ezeket a köröket körülöttem, körülöttünk. És a legfurcsább, hogy szintén

egyetlen dolog akadályozza újra és újra ezt a kapcsolatot: én magam. Az, aki azt mondja: én csinálom, én teszem, én alkotom, enyém az érdem. Milyen furcsa is a nyelv. Ugyanaz a szó: én magam, ön-magam, és micsoda különbség.

Talán nem véletlen, hogy Jézus is folyton az Atyára hivatkozott: Amit én mondom, nem én mondom; amit én teszek, nem én teszem, hanem mennyei Apukám. Igen, a gőg, az önteltség és hiúság rögön megtöri a folyamatot. Ez kemény maggá is válhat, ami lezár. Sajnos ez lehet egy csoport is, lehet egy nép és egy ország is. Kemény, öntelt, gőgös. Nem táplálható, nem életképes. Márpedig ha nem épül, nem él, nem fejlődik, akkor pusztul, csökken, elhal. Gyurka bácsi is milyen sokszor hangsúlyozta, hogy egyetlen embernek sem lehet elsőbbsége a másik rovására, a „különb vagyok a másikkal” olyan elágazás, ahol minden eltérül: „Gyere, elmagyarázom neked, mert én tudom, te pedig nem.” Majd én megmagyarázom – mondja a magyar, más nyelv nem mond ilyet.

Nagyon sokáig képes hatni az, amikor valaki ehhez a belső maghoz tud fordulni, szépen lassan, minden külső héjat lebontva. Ehhez azonban csönd kell. Belső csönd. Viszont reggeltől szinte a másik reggelig nem erről szól az életünk. Nem vállaljuk, hogy megteremtjük, kiharcoljuk

magunknak ezt a belső csendet. Önzésnek hisszük, pedig éppen az ellenkezője. Mindennek az alapja, a közepe. Akinek ez sikerül, mint például az én férjemnek, Ferinek, az tántoríthatatlanul tudja a dolgát. Történhet bármi, mondhatnak bármit, ő tudja – vagyis érti és éli ezt a kapcsolatot. Nem erőlteti rá senkire, de hallani a hangján, látni a mozdulatait, a megnyilvánulásán, hogy nagyon belülről jön az, amit gondol, mond és tesz. Ez csak úgy valósulhat meg, ha állandóan – vagy amikor csak lehetséges – nagyon közel van hozzá. Ebből a csendből nyilvánul meg. Sokáig tartott, amíg megértettem, hogy mi ennek a jelentősége a hétköznapiakban. Hiszen ott a család és a sok munka, a külső karitás és jótékonykodás. Még féltékeny is voltam a tanyára, ahol Feri „tanyai szilánkjai” születtek, ám amit – ön-magát – onnan hazahozott minden hétvégén, az lassan engem is meggyőzött és átalakított. Kiegyensúlyozott, humorral teli, mély és komoly embert kaptam vissza, és ez meggyőzött. Most már ott tartok, hogy ha lehetséges, megyek vele együtt. Rájöttem az „ízére”, és arra, hogy ez nem önzés, hanem épp fordítva: mindennek a mélyebb, szilárdabb alapját adhatja meg. Ennek formális eredménye jelenik meg például a mostani karácsonyi ajándékomban, amelyet a szeretteimnek szánok. Anselm Grün könyve nyomán készítettem egy kis kártyacsomagot „A lélek inspirálói” címmel. Grün ötvenet ajánlott, ebből huszonötöt lettem készen, majd jövő nyáron megszületik a másik huszonöt: béke, felejtés, megfontoltság, hallgatás,

őszinteség és így tovább... A lap egyik oldalán van az inspiráló szöveg, a másikon pedig egy odaiálló mandalám. Ez egyszerű ajándéknak készült, de az igazi jót magammal tettem, amikor átrágtam magamat ezeken az „inspirálónkon”. Ezalatt annyi minden valóságosra, képzelődésre és illúzióra jöttem rá önmagammal kapcsolatosan. Egyszerűen hagyni kell hatni – ahogy az előbb mondtuk. Abban a csendben szinte megborzongtam a gyönyörűségtől, hogy milyen csodálatos teremtménynek lenni és létezni, és így benne lenni ebben az egészben.

Elhallgattunk. Kinn gyerekek zsbongtak az udvaron. Két varjú károgyva szállt el a ház felett. Lassan már besötétedett, és meggyújtották az utcai lámpákat is.

– Igen. Ez, amit mondasz, a vége, a mai te vagy – mondtam. – De mondj pár szót arról, hogyan is indultak ezek a dolgok veled az életedben.

Akárhogyan is gondolkodom most, azt biztosan tudom, hogy mindig létezett körülöttem közösség. Előfordult, hogy pont azért, mert hiányoztam például a hittanról, és ezalatt engem választottak arra a szerepre, hogy legközelebb összefogjak egy kisebb csoportot. Gyerekként, fiatalként is nagyon sok szép dolgot műveltünk együtt a közösséggel, azokkal a társakkal, akik már rég sokgyermekes anyák: Orsi, Márti, Magdi stb. Akkor még nem volt annyi fiú körülöttem, sokszor magam kísértem haza a kislányokat az esti programokról, hogy ne kapjanak ki. Ugyanakkor ott voltak körülöttem a Bokor nagyjai, akik erőteljes hatással voltak rám, fiatalra: Kovács Laci, Gyurka bácsi, Andi, Ildi, Dombi Feri bácsi, Tádé, Terike. Még most is megtaláljuk egymást azokkal, akikkel annak idején együtt voltunk. Sok nevet sorolhatnék még, akik ma már talán kisodrótak a Bokorból, de élő kapcsolat van közöttünk. Mindannyian ma is virágoztatják életük virágát. Csak egyet említek: S. András versei és rajzai hány embernek adnak táplálékot és vigaszt.

Gyurka bácsival való találkozásom, a lelki gyakorlatok is akkorra datálódnak. Nagyon megérintett. Csilingelős hangúnak nevezett, mert minden megszólalásom olyan mély benyomásból, átélésből született, hogy meghallatszott a hangom elszorulásán. Azután jött Feri. Mindennek és mindenkinek ellenére mellette döntöttem. Feri a Domiban úgy igyekezett a kedvemben járni, hogy sok-sok szenesvödröt hordott föl az idős néniknek. Átkerültünk Lacitól Terike csoportjába. Itt már csupa sokgyermekes felnőttel voltunk egy közösségben. Talán hosszú lenne ez az emlékezés. Inkább azt mondanám, hogy mindig volt egy felvevő közösségem és egy leadó közösségem – a Bokor-alapelveknek megfelelően. Ezt becsülettel betartottam egész Bokor-ténykedésem alatt. A mai napig is a közösség tagjának vallom magamat. Soha nem okozott problémát kifejtetni bárkinek, ha kíváncsi volt rá, mit miért teszek, miért olyan az életgyakorlatom, amilyen. Még itt, a munkahelyemen is, ha megkérdezik, honnan van mindenre annyi erőm, energiám, akkor megmondom, hogy évtizedek közösségi munkájának az eredménye ez (egyedül nem megy). Ma az életreformosok a leadó közösségem. Gyuriék a felvevő közösségem, amely Terike távoztával átalakult, nincs állandó vezetője, alkalomról alkalomra körben forog a szövívői szerep.

A „Pótkávé” is egy olyan lehetőség volt számomra, ahol Gyurka bácsi mellett lehettem, hallgathattam, jó volt vele lenni. Csak lenni. És játszani – nem a bridzsre gondolok. A gondolat, a figyelem játékát. A pillanatnyi légkör és lehe-

tőség kínálta megnyilvánulások játékát. Egymást segíteni, hogy valami más megnyilvánulhasson. Nagyon jó volt. Bárhová jutottunk is el, bárhová hívtam őt, mindig ugyanolyan éles eszű, nyitott figyelmű volt és természetes, minden megjátszástól mentes. A „Pótkávé” Gyurka bácsi távoztá után is fontos számomra.

És mindez a múlt most, a mai életedben mit jelent?

Igen. Ez az egész valahogy kiterjedt mára, ahogy elmondtam. A leadó közösség magját azok képezik, akikkel régóta együtt dolgozom: Feri, Éva, M. Kati, Jolika, Gabi, Zsuzsa. Oda jöhetnek mások is, mert hozzuk őket, hívják őket, barátok, régi és új kollegák, értelmiségiek, de bárki, akit hozunk. Ez egy nyitott közösség. Ők a Bokor Nagytáborba is szívesen jöttek. Kezdetben a tanyának is varázsos ereje volt a közösségre, mert ott a Galgába lógatva a lábunkat, tudtunk ismerkedni, terveket szőni, amíg a gyerekek kis kádjaikban pancsoltak a természet lágy ölén. Ma is létezik még ez a közösség, bár F. Jancsi kisodrótott. Képzeld el, ezek a régi barátok: M. Kati, Ko. Éva, F. Joli, L. Zsuzsa, P. Gabi stb. segítenek most nekem itt az iskolában a Holisztikus Akadémiát szervezni és fenntartani. Ők a mag, akik a most körülöttünk lévőket vonzásukkal összetartják – képzeld el! Most ők segítenek engem abban a játékban, amit annak idején Gyurka bácsival játszottunk. Tudod, van itt valami láthatatlan hálózat e mögött a sokszor alig látható mögött, ami a Bokor. Hány Bokor-gyerek keres meg valamivel – persze szülői inspirálásra, hiszen van hová küldeni a gyereket –, nem azért, mert tudok valamit, hanem a beszélgetésért magáért, hiszen olyan hatása van ennek, amely nem a szavakban, és még csak nem is a gesztusokban van. Csodálatos ez a hálózat. Egymást segítjük – de nem is mi, hanem talán az a bizonyos tengely, amely mintha közös lenne. Ha én vállalok valakit, akkor látom, hogy a kollegáim is vállalják – akkor is, ha nincs fejkvóta, csak munka, de önként és természetesen, az emberi természetnek megfelelően. És akkor ebben a milióban kibomlik a virág. Jó tudni, hogy működik ez az egyre szélesedő – intézmény és szabályzat nélküli – hálózat. És ez nemcsak egy lakáslehetőség egy idegen városban, nemcsak összeköttetés egy intézménnyel, nemcsak álláslehetőség, hanem ennél sokkal több. Nem is értem azt, amikor valaki megkérdőjelezi ezt, mondván, hogy e nélkül is lehet élni. Lehet, de minek? Magával szúr ki az, aki nem él ezzel a csodálatos lehetőséggel.

– Van azonban itt is, mint mindenütt egy kisiklasi lehetőség, ha nem vesszük észre, hogy nem mi csináltuk ezt, hanem mi is kapjuk. Ahogy mindent kapunk. Mindig ott van az, aki magáénak tulajdonítja az eredményeket. Ahogy az „én”, úgy a „mi” is bezárhat. Hiszen milyen jól is mennek a dolgok, már együtt vagyunk huszonöt éve – mondjuk, és észre sem vesszük, hogy lassan „eltemetjük egymást”, ahogy Gyurka bácsi mondogatta élete vége felé. Mi hiányzik? Valami hiányzik! Ami itt nálad terjed és él, burjánzik és hat, az máshol megfásulhat, megkeményedhet és elhalhat anélkül, hogy kicsírázna, és fejlődésnek indulna.

Igen. Ahogy a szülői életre, a pedagógusi életre is éber oda kell figyelni, ugyanúgy a közösségi életre, a csoport életére is éber oda kell figyelni. Nem erőlködve, hanem hagyva hatni azt, aki működik – rajtam, rajtunk keresztül. Ósbizalommal, semmitől sem félve. Nincs kitől is nincs mitől féltennem az életemet. És akkor már az sincs, hogy ezt a fizetésemért teszem, ezt meg önként a közösségért, a városért, a hazáért, a népért. Nincs kétféle. Nincs két ember, csak egy. Csak egy közvetítő, egy csatorna van.

– *De szép is lenne! Tudod, nálam a „farkas” mindig előretolakszik, és nagyon ébernek kell lennem, hogy egyszer-egyszer megelőzzem, mert igen gyors, éles eszű, rendkívül alkalmazkodó, erős és szívós, mindig azt akarja, hogy igaza legyen.*

Nekem is nagyon sokat kellett dolgoznom ezen. De a legkövetlenebb kör látja a valóságot, és visszajelzi a meta-kommunikáción át. Észre-szívre lehet venni, ha valakinek van hozzá szeme, füle. Sokat-sokat kell dolgozni ezen. Legjobban a hagymahéj bontogatása segít – amiről beszéltem. A maszkok, szerepek, álarcok lebontogatása. Például a megfelelési kényszer is ilyen, amikor egy szülő az iskolában igaztalanul kiabál velem, nem engedhetek annak, amit az érzelmeim diktálnak... Befelé figyelve vissza lehet menni abba a csöndbe, ahol lassan lehullnak ezek a héjak, és nincs más ott, csak Ő és én. És akkor már nem mondhatom azt, hogy ő a hibás, a világ a hibás, a környezetem a hibás. Nevetségessé válik a kifelé mutogatás. Ott már nem csaphatom be magamat, és a világ sem csaphat be. Már az sem csaphat be, aki olyan jól tudja mondani a magátét.

– *Dehogynem!*

Igen. Nem sokszor van ez, de amikor van, akkor... akkor meg lehet ismerni, mert már ismerős az „íze”.

– *Igen. Mindig ez a kérdés: Most itt, a nyugalomban itt van, de ha lementem a „hegyről”, akkor hogyan térhet vissza, hogy ne mossa el a hétköznapi élet folyama, a tennivalók, amik egymásnak adják a kilincset. Hogyan jelenhet meg ott is – ha csak pillanatokra is, de valóságosan. Jelenlét. Így nevezünk, és milyen kifejező is a szó, megint. A jelenben létezni. Hogy lehet be- vagy visszacsempészni ravaszul, ügyesen a hétköznapi percekbe. Mert lehet.*

Igen. A jelenben lenni – jelen lenni. Ez egy csoda. De elvész, és újra kell dolgozni rajta, hogy megjelenhessen. Csak a figyelem, az éber figyelem képes látni, hogy már megint nincs ott. Csak a szokások alapján működő automata van – amire persze nagy szükség van a dolgok kivitelezésében. Oda kell szentelnem magamat – ezt a bizonyos magot –, ha rövid időre is, annak, ami éppen van. Mondani persze most, itt könnyű, de megtenni... Megfigyeltem már magamon is, hogy az ember mindig ugyanazt mondja, ahogy Gyurka bácsi is így volt ezzel. De a helyzetnek, a körülményeknek megfelelően, különböző kis köreinkben mindig más színben, más fokon, más oldalról világít rá ugyanarra. Valójában én is így élem meg ezt. Az a lényeg, hogy jelen legyünk. Legyen az a sérült kisgyerek, az okos nagy gyerek, a takarítónő, egy kolléga, legyen ez egy idegen a piacon, egy szülő, vagy otthon a gyerekek, vagy a csoportban a testvér. „Ne kívánd másnak azt, amit magadnak nem szeretnél!” Minden teremtett lény számára legyünk jelen, amikor találkozunk vele. Nekem teljesen mindegy, hogy a helyzet a munkahelyemen van vagy otthon. Itt benn is ugyanazt próbálom, ugyanazt a jelenlétet megteremtteni, mint otthon. Ha próbálom – és talán néha egy kicsit megy már –, akkor látszik, hogy valahogy egybeszeretődnek ezek a körök, amelyek képződnek a mag körül. Úgy érzem, hogy ezek nemcsak közvetlenül kapcsolódó körök, hanem távolabbiak is, mindazok, akikkel közös a nevező. Hiszen gondolj bele, amikor egy kör működik, akkor az újonnan kapcsolódókat már nem is valamilyen egyéni törődés vonzza, hanem az összhatás, egy atmoszféra az, ami beöleli őket. És akkor megállnak, például egy új dolgozó, egy fiatal gyakornok, és azt mondják: „Hová kerültem? Ez egy munkahely? Hiszen olyan ez, mintha megérkeztem volna oda, ahová mindig is vágytam.

Hiszen itt mindenki segítőkész. Itt nem ordítanak a gyerekekkel!” Idővel rájön, hogy van közöttünk egy közös nevező, amely létrehoz egy atmoszférát, amely hat. Nem az ellentéteket, a különbségeket keressük, hanem azonnal a közöset, a közös nevezőt keressük, amin keresztül a kapcsolat működik. És így van ez a reánk bízott gyerekekkel is, akik nem könnyű, nem egyszerű gyermekek. A megtalált közös alaphól kiindulva azután felépül valami, ami túlhalad bennünket is, vagy inkább létrejön az, ami mindig is ott volt, de nem volt vele kapcsolatunk. A magon keresztül a tengely forgása, ha egység, kapcsolat van vele, az egészet együtt működteti – a mandala nyelvén szólva.

– *Ha viszont a mandala csak egy forma, és belül üres, akkor semmi. Talán ez a fokmérője is egy csoport, egy közösség minőségének. Van-e kapcsolat a tengellyel, van-e erős mag, nyitott-e a külső kapcsolatokra, az életre, mekkora az atmoszférája, a hatása az egésznek, és ami fontos még, van-e lehetőség rajta keresztül új mag születésére?*

Igen. Ez az egész csak rajtunk keresztül tud működni, magától nem jön létre. Dolgozni kell, nagyon sokat kell dolgozni a héjak bontogatásán, hogy a tengely, a közös nevező hatni tudjon. A korábbi embereimből azok lettek a továbbvivők, akikbe a legtöbb energiát fektettem. Sorolni tudnám őket, de ők talán már el is felejtették ezt. De ez nem számít. Továbbvitték. Ez a lényeg. Hol szétváltunk, hol egyesültünk, ahogy a körülmények kívánták, amikor például egy hitoktatói csoport létszáma meghaladta a „magerőt”. És hol? Hát a panelban. Ott, ahol lehetett. És az újpalotai kiserdőbe mentünk az élő fenyőfát feldiszíteni a sok kis poronttyal. Az egyik teát főzött, a másik az ajánlékkészítést irányította, a harmadik felügyelt. És láttam, hogy ugyanúgy továbbment ez a folyamat, miután elváltunk.

Már felvettem a kabátomat, amikor halkan kopogtak az ajtón. Vékony kisfiú lépett be. „Igazgató néni” – kezdte a mondókáját –, „engedd meg, hogy elbúcsúzzak tőled, mielőtt hazamennék!” Ezzel odalépett Mártihoz, átölelte, majd megfordult, és ment.

Tudod – *mondta Márti* –, amikor a mamája behozta mint problémás gyereket, nagyon összelekedtünk. Azóta nem megy úgy haza, hogy ne jönné be elbúcsúzni. Múltkor értekezlet volt, és az ajtót zárva találta. Lenn toporgott a portán, hogy ő most akkor nem tud hazamenni, mert el kell búcsúznia tőlem. Egy idő után a portás megszánta, és beküldte – no, jól van, menj be, öleld át az igazgatónőt, és menj haza. Így is tett. Autista elsős kisfiú ő, akinek az ölelés lett az egyik „kényszere”.

A beszélgetést lejegyezte egy diktafon, szerkesztette:

Farkas István és Faragóné Bircsák Márta

2011 tavaszán a Nemzeti Erőforrás Minisztérium szociális, család- és ifjúságügyért felelős államtitkársága megújult formában és újragondolt tartalommal hirdette meg a Családbarát Munkahely Pályázatot, amelyen közel 100-an indultak, és 18-an nyertek. A díjakat négy kategóriában (kölségvetési szervek, kis-, közép- és nagyvállalatok) osztották ki. A költségvetési szervek kategóriájában lett az egyik díjazott a Faragóné Bircsák Márta által vezetett III. kerületi Önkormányzat Óvoda, Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény.

„Oszd meg szellemi lényedet!” címmel 2009. decemberi számunkban már közöltünk interjút Bircsák Mártával.